

Za zaščito naše manjšine

Vsi senatorji so v torek, 27. t.m., pre-
jeli besedilo zakonskega predloga, ki so
ga vložili v zbornici senatorji KPI Spetič,
Pecchioli in Lama in ki vsebuje »norme
za zaščito italijanskih državljanov sloven-
skega jezika«. V predstavitvi je med dru-
gim rečeno, da je Italija v skladu z ustavnim
določilom o zaščiti jezikovnih manjšin
izpolnila ustrezno obvezo za francosko in
nemško manjšino v Dolini Aosta in na
Južnem Tirolskem, slovenska manjšina, ka-
tere pripadniki so postali državljani Itali-
je že pred 100 leti, pa še vedno zama-
naka na zakon, ki bi zaščitil njeno jezikov-
no in kulturno identiteto. Zato zakonski
predlog namerava odpraviti različno ravn-
janje in diskriminacije, ki so jih deležni
pripadniki slovenske manjšine.

Zakonski predlog predvideva izpopoln-
itev delne avtonomije, priznanje pravice do
rabe slovenskega jezika v odnosih z javno
upravo in na sejah ter zasedanjih izvolje-
nih upravnih in drugih organov. Zakonski
predlog dalje predvideva javno finančno
podporo za kulturno in društveno delova-
nje manjšinskih ustanov ter organizacij. V
okviru deželnega načrtovanja pa predvide-
va ukrepe za gospodarski razvoj manjšine.
Zakonski predlog končno ugotavlja, da se
ne izvaja zakon iz leta 1975, ki v svojem
103. členu predvideva televizijske oddaje
v slovenskem jeziku.

Spremembe v KGS

Socialist Marino Pečenik, podžupan v
Dolini, je novi predsednik Kraške gorske
skupnosti. Izvoljen je bil na zboru Kraške
gorske skupnosti, ki je zasedal 26. okto-
bra v dvorani devinsko-nabrežinskega ob-
činskega sveta. Pečenik, ki je po poklicu
trgovec, je zamenjal dosedanjega predse-
dnika, komunisto prof. Miloša Budina, žu-
pana v Zgoniku, ki je odstopil in je bil
na isti seji izvoljen v upravni svet Področ-
ja za znanstvene raziskave, kjer bo za-
stopal Kraško gorsko skupnost.

Od umestitve prvega zbora pred 12 le-
ti je Kraško gorsko skupnost do zdaj ved-
no vodila koalicija komunistov in sociali-
stov. Zdaj pa je v koalicijo stopila tudi Slo-
venska skupnost. V novem izvršnem od-
boru so poleg predsednika štirje predstavniki
KPI, dva predstavnika PSI in dva predstavnika
Slovenske skupnosti. Za komuniste so bili
izvoljeni v izvršni odbor Josip Guštin iz Zgonika,
Mario Lavrenčič iz Doberdoba, Romano Zilli iz
Zagraja in Dionizij Gherbassi iz Doline. Za
socialiste sta bila izvoljena Igor Tuta (Nabrežina)
in Franco Visentin (Ronke), za Slovensko

dalje na 2. strani ■

Ob spominskem dnevu rajnih

SMRT V POEZIJI IN POEZIJA O SMRTI

Ko sem letos nekje v kresnih dneh gledal in poslušal v televizijskem prenosu z glasbenega festivala v Spoletu med drugimi tudi Requiem, ne vem več, katerega avtorja, mi je zbudilo pozornost pretresljivo petje znane mašne sekvence Dies irae, dies illa... (strašen dan bo dan plačila). »Glej, glej«, sem si dejal, »kako umetnost — v besedi in melodiji — opeva poslednje reči.« Tako slovenski katekizem prevaja latinski izraz »novissima« (novissima mysteria). Po sodobnejšem okusu bi jih mogli imenovati »poslednje usodnosti«. Prva med njimi je smrt. Naslednje tri so sodba, pekel, nebesa. Imenovani verzi, ki so eden od biserov srednjeveške literature v latinščini, govorijo o vseh štirih; vrhunski umetniki glasbe — Verdi, Mozart, Beethoven i. dr. — so to epsko-lirično besedilo oblekli v ornat melodije.

Ob poslušanju me je asociacija idej spomnila, kako obilno se besedne, glasbene, likovne umetnosti bavijo s tematiko smrti.

V pripovedništvu (roman, drama, epos) ženska s koso nastopi po navadi na koncu, toda pripovedovalec ji z dolgim popisovanjem življenja pripravlja usodni poseg. Klasičen zgled je na primer Tolstojeva Ana Karenina s skrajno turobnim koncem v samomoru pod kolesi tovornega vlaka. Francoski tragikomedijograf Rostand pa hoče biti do konca zvest svoji literarni zvrsti in svojemu zaradi banalne nesreče umirajočemu junaku Cyranoju de Bergeracu položi v usta vzklik: »Vse mi je šlo po smoli, zdaj še smrt...«

Kadarkoli potujem v območju Neretve, se spomnim mostarskega mladeniča, študenta pesnika, ki si je zložil ganljivo osmrtnico, preden se je samomorilsko pogнал v valove. To se je zgodilo pred nekaj leti. Njegovo elegijo je objavil v lepem prevodu tudi eden naših zamejskih časopisov.

V slovenski literaturi vzbuja pozornost pesnik Aškerc s svojimi mračnimi baladami in se čudim, da se je mož s tako raz-

nadaljevanje na 2. strani ■

Slovenska skupnost in referendum

Slovenska skupnost ne bo svetovala svojim volivcem, kako naj volijo na novembrskih ljudskih glasovanjih o jedrski energiji, odgovornosti sodnikov in preiskovalnih komisijah, pač pa želi nuditi ljudem informacije, da se potem odločijo po svojem spoznanju.

Tako je sklenilo deželno tajništvo Slovenske skupnosti na seji 22. oktobra v Nabrežini. Člani vodstva so sklep utemeljili z mislijo, da morajo biti referendumski res stvar ljudstva in ne strank, ki imajo po ustavi drugačna sredstva za uveljavljanje svojih stališč. Pri teh ljudskih glasovanjih gre za pomembna, večkrat nelahka vprašanja, ki se jih žal v tem trenutku mnoge politične sile v Italiji lotevajo z demagogijo in politično računico.

Že pri prejšnjih ljudskih glasovanjih je puščala stranka svobodno izbiro volivcem. Na dveh okroglih mizah, v Trstu in Gorici, želijo predstavniki Slovenske skupnosti skupno s strokovnjaki s področij, ki se jih dotikajo določila, ki so podvržena glasovanju, nuditi vsestransko informacijo.

Na seji deželnega tajništva so bila na

dnevnom redu še številna druga vprašanja. Tajnik Ivo Jevnikar je poročal o korakih, ki jih je naredila Ssk za to, da bi se ponovno dosegla postavka v finančnem zakonu v korist slovenskih potreb.

Zelo pozitivno je bil ocenjen nedavni obisk izvoljenih predstavnikov in članov vodstva Ssk pri Klubu slovenskih občinskih odbornikov na Koroškem.

Predsednik Marjan Terpin je poročal o zasedanju manjšin sosednjih dežel v Val Badii, kjer je tudi Slovenska skupnost predstavila poročilo o gospodarskem položaju slovenske manjšine v Italiji.

Načelnik svetovalske skupine Ssk v Kraški gorski skupnosti dr. Alojz Tul je obširno poročal o položaju v tej krajevni upravi in o stikih med strankami za razširitev sedanje upravne koalicije.

Obširna razprava, ki je zajela vse prisotne, je bila namenjena vprašanju akcijske enotnosti med Slovenci v Italiji.

Zadnji del je bil posvečen pripravi na volitve, ki bodo spomladi zajele deželni svet, pokrajinska sveta v Trstu in Gorici, občinske svete v Trstu in drugod.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 1. novembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.15 Mladinski oder: »Bela in Sebastijan« (Cecile Aubry - Marjana Prepeluh); 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.30 Šport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 2. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Zgodbe vandrovnice, orjunaša in narodnega revolucionarja Lipeta Kosca; 9.00 V znamenju Rdečega križa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Potovanje proti zrelosti; 12.00 Ko mladost ni le norost; 12.30 Jezik mladih; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Škedenjski pevski zbor ter mešani zbor Milan Pertot iz Barkovelj; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: Presodi - razzodi!; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 26. nadaljevanje; 15.10 Poglejmo v mladostnikov svet; 15.30 Mi mladi: kje smo, kaj delamo, kako doživljamo; 16.00 Poezija slovenskega zapada; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: I re Meisters, novi zborovodja gledališča Verdi v Trstu; 18.00 Kmetijski tednik; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 3. novembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 10.15 Mladinski oder: »Hiša«, napisala Alenka Goljvešček; 11.00 Moški zbor »Antonio Illersberg«; 11.30 Zdravilne rastline in sadni sokovi; 12.00 Naša dobra stara kuhinja; 12.30 Kulturno-politični v kuhinji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Govorimo o glasbi!; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 27. nadaljevanje; 15.30 Kuharska potovnica; 16.00 Gastronomska kultura skozi tisočletja; 16.30 Naša dobra stara kuhinja; 17.00 Ob 60-letnici Pavleta Merkuja, napisal Fabio Nieder; 18.00 Ulrich Lauterbach: »Obisk od zunaj«, radijska pripoved v 2 delih; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 4. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 »Ta rozajanski glas«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Zdravniki in pacient; 12.00 Zrcalce, zrcalce, poveji!; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Naši zbori; 14.00 Od Milj do Devina; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 28. nadaljevanje; 15.30 V svetu knjige; 16.00 Zrcalce, zrcalce, poveji!; 16.30 Ko zvezde zableščijo; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Fagotist Vojko Cesar in pianist Ravel Kodrič v našem studiu; 18.00 Tržaška pisma Vuka Karadžića; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 5. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Od Milj do Devina; 9.00 V znamenju Rdečega križa, napisala Desa Kraševc; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Duško Jelinčič: Odhajanja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 29. nadaljevanje; 16.00 Poezija slovenskega zapada; 17.00 Poročila in kulturna kronika.

■ PETEK, 6. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Na goriškem valu; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Še enkrat film; 12.30 »Iz tišine glas« - pogovori z ustvarjalci; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Moški zbor Novega Sv. Antona v Trstu, mešani zbor Hrast iz Doberdoba in moški zbor Mirko Filej iz Gorice; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: Po svetu z raketo; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 30. nadaljevanje; 15.10 V filmskem svetu; 16.00 Razmišljanja ob slovenskih ljudskih pravljičah; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 7. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Človek in okolje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Bom naredu stazice« - oddaja iz Kanalske doline; 15.00 Drugi program, vodi Peter Cvelbar; 17.00 Poročila in kulturna kronika.

Smrt v poeziji in poezija o smrti

■ nadaljevanje s 1. strani

vano duševnostjo toliko spoprijemal s tematiko smrti. Minljivost in smrt in skrivnost večnosti so čisto drugače, sicer prikrito, toda zelo pogosto prisotne v nedavnih pesniških zbirkah letos umrlega pesnika Štefana Tonkličja, zlasti pa v tisti najzadnji njegov samozaložni zbirki *stodevetindevetdesetih sonetov*, ki jih je pa umaknil iz prodaje, ko se je prepričal ali dal prepričati, da niso dovolj dozoreli.

V svilen nežnost ovijajo smrt številne narodne in ponarodele pesmi in nemale izmed njih je zajetih v lepe melodije. Vredno jim je prisluhiti.

»Kaj pa delaš, Anzeljček?... Moji mami šolniček?... Moji mamiči solnov treba ni, ona že mrtva leži...« Te verze omenjam na prvem mestu, ker so se mi po neki skrivnostni analogiji bridko maščevali.

Kdo ne pozna one junaške »Tam za turškim gričem«? Smrt kajpak nastopi šele v tretji in četrti kitici; »krogla priletela... Zbogom očka, mati...« poje umirajoči vojak.

Slutnjo smrti si opeva dekle v toliko variantah, kolikor je slovenskih okrajev: »Rasti, rasti rožmarin... kadar jaz umrla bom...«

Edino in edinstveno domovino ima na Koroškem pesem »Pojdem u Rute... tam dol poklekнем... mal' požebram, da ne bo moj fantič ležal koj sam...«

Nič manj ne žaluje mladenič nad smrtjo zaročenke: »Ko so fantje proti vasi šli... jaz pa nisem šel, nisem bil vesel... jaz pa pojdem tja na grob zeleni...« (na grob umrle zaročenke).

V zvonjenju zagorskih zvonov se porodi fantu zla slutnja, da mu zaročenko »k pogrebu nesò« in ga srce vznemiri, da »dolge ne bode, ko pojde za njò...«

Na katerikoli spol — moški kakor ženski se nanašata žalni pesmi »Gozdič je že zelen« in pa »Srce je žalostno«. Obe se pojeta po vseh slovenskih krajih in obe imata številne variante.

Značilno pa je za navedene pesmi, da se dotikajo samo prve izmed štirih poslednjih stvarnosti, in značilno je zopet za nas, da skoraj samo te narodne pesmi po-

znamo in pojemo. V Štrekljevi zbirki slovenskih narodnih pesmi najdemo dolgo, dolgo vrsto tako imenovanih obsmrtnic in raznih drugih pesmi z »mrtvaško vsebino«, ki obdajajo smrtno tematiko s pestro, bogato religioznostjo, čeprav v čestokrat naivni obliki ali v naivnem izrazju in seveda v narečni okornosti. Koliko se mladina v slovenskih šolah seznanja s to vrsto naše kulture? Kakor da strah pred fizično smrtjo brani čitanje take poezije, naj bo narodna ali umetna, ki poje o vseh štirih poslednjih usodnostih.

Ob spominskem dnevu rajnih, ki so, kakor pravimo, odšli pred nami, pohitimo na pokopališča, potem ko smo očistili gomile, jih okrasili z rožami in lučke na njih prižgali. Za stalno smo na grobove svojih dragih postavili spominski kamen, lepo izklesan, vanj vdolbli ime rajnega, morda še kak primeren izrek, ne vedno v korektni slovenščini. Skoraj ni gomile, ki ne bi imela v nagrobniku, nad njim ali ob njem tudi — križ. Ali smo poskrbeli za ta simbol le zaradi splošne navade ali iz prepričanja? Sodim, da v velikanski večini Slovenci stavimo križ na grobove iz vsaj skromno tlečega prepričanja, da nam ta simbol oznanja in jamči višjo stvarnost, kot je sama smrt. Zaradi vseh štirih poslednjih reči pa nam oznanja tudi neizpodbitno odgovornost.

Stanko Žerjal

—o—

SPREMEMBE V KRAŠKI GORSKI SKUPNOSTI

■ nadaljevanje s 1. strani

skupnost pa prof. Alojz Tul (Dolina) in Branko Černic (Sovodnje).

Kraška gorska skupnost se razteza od Gročane na tržaškem Krasu do sovedenjske občine na Goriškem, kar pomeni, da poleg tržaškega obsega tudi ves goriški Kras.

—o—

Glavni odbor Slovenske kulturno gospodarske zveze je sklenil, da bo občni zbor zveze 20. decembra v Gorici. Občni zbor Slovenskega deželnega gospodarskega združenja pa bo 22. novembra v Trstu.

PALESTINCI BODO STAVKALI

Palestinci, ki živijo v Izraelu in na zasedenih ozemljih, se pripravljajo na novo, že drugo letošnjo 24-urno splošno stavko, da bi protestirali proti zapostavljenosti, ki so ji podvrženi v šolstvu, upravi in socialnem skrbstvu.

Neki izraelski list je objavil izvlečke iz tajnega poročila, ki ga je za vlado pripravil minister Arens in ki zadeva položaj Palestincev v mejah izraelske države iz leta 1967. Gre za 700 tisoč Arabcev, ki so vse bolj povezani s Palestinci iz zasedene Cisjordanije in Gaze. Imajo se za eno samo skupnost, zato minister priporoča posebno pozornost na morebitne zveze z Organizacijo za osvoboditev Palestine. Omejili naj bi tudi število palestinskih študentov, ki študirajo v Vzhodni Evropi. Da bi jih bolj navezali na državo, naj bi okrepili njihovo

šolstvo, jim nudili javne službe in jih sprejemali v vojsko. Trenutno je prepovedano novačenje Arabcev v izraelsko letalstvo, mornarico in varnostno službo, v ostale oddelke pa se lahko prijavljajo kot prostovoljci. Ta pojav se zadnje čase množi zaradi ugodnosti, ki jih uživajo prebivalci, ki so služili vojaški rok.

—o—

Stanje na svetovnih borzah se je ta teden izboljšalo. Izvedenci medtem še vedno ugibajo, kateri so bili resnični vzroki, zaradi katerih so prejšnji teden na newyorški borzi zabeležili tolikšen padec vrednosti delnic. Znani ekonomist Modigliani, Nobelov nagrajenec, je izjavil, da je bilo pričakovati padec vrednosti delnic, češ da njihova prejšnja cena ni bila realna.

Obisk v Vatikanu

Papež Janez Pavel II. je 24. t.m. ločno sprejel v Vatikanu salvadorskega predsednika Duarteja in ameriškega zastopnika pri Združenih narodih, veleposlanika Waltersa. Oba razgovora sta bila zaupne narave, tako da ni bilo objavljeno nobeno sporočilo. Walters je bil pri svetem očetu manj kot četrto ure. Zdi se torej verjetno, da je papežu izročil kak pismeni dokument. Časnikarjem se je izognil, s predstavniki vatikanske diplomacije pa se ni sestel.

Duarte je bil pri papežu kake pol ure. Po razgovoru s papežem, ki je poudaril, kako težavna naloga stoji pred salvadorskim predsednikom, ko se trudi za narodno spravo, so sledili razgovori z visokimi predstavniki vatikanskega državnega tajništva. Salvadorski škof Cuellar, ki sodeluje pri škofovski sinodi, je časnikarjem poudaril, da katoliška Cerkev v Salvadoru podpira mirovni načrt, ki so ga v Gvatemali podpisali predstavniki vlad vseh srednjeameriških držav. Znotraj države pa se Cerkev zavzema za dialog in za konec državljanske vojne po politični poti, ne pa z nasiljem. Priznati je treba namreč, da tudi gverila izvira iz družbenih krivic, ki dolga leta pestijo državo. Glavno je torej socialno vprašanje, ki ga ni mogoče reševati z vojaško silo.

MNOŽIČNA MANIFESTACIJA NA DUNAJU

Na Dunaju je bila, 24. t.m., velika študentska in delavska manifestacija proti novim gospodarskim ukrepom, ki jih je sprejela vlada, zlasti proti nedavni reformi pokojninskega sistema in klestenju proračunskih izdatkov na področju javnega šolstva. Pred Zahodno postajo se je v prvih popoldanskih urah zbralo približno 12 tisoč oseb, po ulicah avstrijske prestolnice pa so se jim pridružili še drugi, tako da je pred kanclerstvom protestiralo po policijskih poročilih približno 30 tisoč ljudi. Promet po glavnih dunajskih ulicah je bil paraliziran, vendar ni poročil o neredih. Policija ni posegla in je samo usmerjala tok demonstrantov. Protestnega shoda so se udeležili tudi udeleženci »pohoda proti ksenofobiji«, ki so odšli pred tednom dni iz Bregenza v Vorarlbergu in so prehodili vso državo ter pri tem demonstrirali proti omejevanju osnovnih človekovih pravic.

Grška manjšina v Italiji

V kraju Martano pri Lecceju v Apuliji se je v nedeljo, 25. t.m., končal mednarodni posvet o grških jezikovnih otokih Južne Italije. Pri njem so sodelovali predstavniki grške skupnosti in strokovnjaki iz Italije in Grčije. Zadnji dan je bil posvečen naselbinam takoimenovane salentinske Grčije. Gre za predel ravno na peti italijanskega polotoka. Nekateri govorniki pa so opozorili na še večjo ogroženost grških občin na Aspromontu, torej čisto na jugu Kalabrije. Zborovanje se je končalo s pozivom k zaščiti grško govorečih skupnosti. Znanstveniki iz Grčije so napovedali grško-italijanske kulturne pobude, da bi ogrožene jezikovne skupine ohranile vezi z grško kulturo.

SVETOVNI DAN VARČEVANJA

**VARČEVANJE
ODPIRA POT V SVET**

KMEČKA BANKA - GORICA
KMEČKO DELAVSKA POSOJILNICA V SOVODNJAH
KMEČKO OBRTNA HRANILNICA V DOBERDOBU
HRANILNICA IN POSOJILNICA NA OPČINAH
KMEČKA IN OBRTNA HRANILNICA IN POSOJILNICA - NABREŽINA
TRŽAŠKA KREDITNA BANKA d.d. - TRST

Proslave v Ljubljani za dan Združenih narodov

V Ljubljani je bila v soboto, 24. t.m., svečanost, s katero so proslavili 42-letnico Združenih narodov ter 30-letnico ustanovitve prvega kluba Združenih narodov v Sloveniji. Slavnostni govornik je bil predsednik republiške konference Socialistične zveze Slovenije Jože Smole.

Povedal je, kako so pred tremi desetletji ustanovili prvi klub Združenih narodov v Sloveniji na Ptuj. Danes je teh klubov že 600 ter pri njih sodeluje na deset tisoče mladincev. Klubi so se razširili tudi na druge dele Jugoslavije.

Združeni narodi — je dejal Jože Smole — imajo v naši zunanji politiki osrednje mesto. Pri tem je Smole poudaril tudi prizadevanja za atomsko razorožitev, delo za svetovni mir ter socioekonomski razvoj.

Ob zaključku je spomnil na Slovenj Gradec, kjer so s prostovoljnim delom postavili umetniški paviljon, v katerem je bila prva mednarodna likovna razstava pod pokroviteljstvom Združenih narodov. Ob svečanosti so v Ljubljani priredili vrsto koncertov raznih skupin.

—o—

Občinska uprava v Miljah je v globoki krizi. Občinski svet na seji z dne 26. t.m. ni odobril proračuna, zato so župan Bordon in odborniki odstopili. Vse kaže, da je imenovanje komisarja neizogibno. Kriza je nastala zaradi spora med komunisti, ki so stranka relativne večine v občini, in socialistom Rossinijem, ki je bil do pred kratkim podžupan v koaliciji s komunisti.

Začela se je koncertna sezona GM

Glasbena matica iz Trsta je 22. t.m. priredila prvi koncert letošnje koncertne sezone. Nastopili so simfoniki Radiotelevizije Ljubljana pod vodstvom Antona Nanuta. Na sporedu so bile skladbe Marjana Gabrijelčiča, Evfonija za flavto, harfo, violončelo in godala, Mauricea Ravela, Koncert v G-duru za klavir in orkester ter Hectorja Berlioz, Fantastična simfonija opus 14.

Bil je to programsko zahteven spored, ki je pri občinstvu vzbudil veliko pričakovanje. Gabrijelčičeva Evfonija je namreč sodobno pisana in zasnovana skladba, ki je nastala pred nekaj meseci. Kot solist je nastopil čelist Ciril Škerjanc.

Pomembna novost tega koncerta pa je bil nastop pianistke Katje Milič, bivše gojenke Glasbene matice, ki je nastopila kot solistka v Ravelovem koncertu. Upati je, da bo naša glasbena šola odslej sistematično uvajala in navajala svoje gojence na višjih stopnjah v podobne programske kon-

certe. Kajta Milič je dokazala, da dovršeno obvlada klavirsko tehniko, večja izkušnost pa bi prav gotovo prispevala, da bi še bolj sproščeno nastopila. Njen nastop je bil vsekakor zelo prepričljiv. Ni namreč lahko nastopiti v tako zahtevni skladbi ob orkestru, ki je pod Nanutovo taktirko smiselno in učinkovito spremljal solistični stavek.

Navdušeni aplavz so si Miličeva in seveda tudi člani orkestra popolnoma zaslužili. Veliko bolj sproščena pa je bila ob igranju Skrjabinove etude.

Prvi koncert letošnje sezone je zaključila znana Berliozova »Fantastična simfonija«, ki v petih stavkih poustvarja občutke in razpoloženja ustvarjalca, umetnika. Izvajalci so ob igranju pokazali veliko občutljivost, tehnično dovršenost in uigranost.

Prihodnji koncert Glasbene matice bo pri Sv. Justu, in sicer 11. novembra. Nastopili bodo organist Andrej Pegan in violinista Jagoda Kjuder in Marko Bitežnik.

Nabrežinski župan posredoval pri ministru

Minister za kulturne dobrine in okolje Carlo Vizzini je 23. t.m. v Rimu sprejel devinsko - nabrežinskega župana Bojana Brezigarja. Do srečanja je prišlo v zvezi s prošnjo za povoljno mnenje omenjenega ministrstva za gradnjo obrtniške cone v Nabrežini. Ozemlje devinsko-nabrežinske občine je namreč skoraj v celoti zaščiteno z zakonom o krajinskem varstvu, nekatera območja pa so zaščitena tudi z »zakonom Galasso«. Glede na kočljivost problematike je tržaško spomeniško varstvo predalo celotno zadevo ministrstvu.

Župan Brezigar je obrazložil ministru Vizziniju potrebe devinsko-nabrežinskih obrtnikov in zagotovil, da predstavljajo o-

mejitve, ki jih določajo občinski predpisi o obrtniški coni, pomembno jamstvo za zaščito okolja v neposredni bližini obrtniške cone. Med drugim je določeno, da v obrtniški coni ne bodo dovoljene onesnaževalne dejavnosti, da bo cona povezana z občinsko kanalizacijo in da bo obdana s širokim pasom zelene površine. Glede na vse to in tudi glede na prizadevanje, ki ga devinsko-nabrežinska občina vlaga v ukrepe za zaščito okolja, je župan prosil za posredovanje, da bi bilo to vprašanje ugodno rešeno.

Minister Vizzini je vzel na znanje zahtevo in zagotovil, da se bo osebno zanimal za rešitev tega vprašanja.

ČESTITAMO!

Pred dnevi je predsednik republike Cossiga izročil na Kvirinalu v Rimu odluk o imenovanju za praporščaka dela Elizabeti Spetič iz Nabrežine. Visoko odlikovanje oziroma častni naslov je mlada Nabrežinka prejela zaradi odličnega uspeha, ki ga je dosegla na maturi, ko je zrelostni izpit na Trgovskem tehničnem zavodu »Žiga Zois« v Trstu letos poletni opravila z najvišjo možno oceno 60/60. Za visoko priznanje ji čestita tudi naš list.

Dve zaporedni zmagi Združene košarske ekipe Jadran sta zadnjo nedeljo privabili v tržaško športno palačo tolikšno število gledalcev, kolikšno je Jadran privabljal v svojih »najboljših« letih. In prav publika je bila tretji dejavnik na igrišču.

—o—

Tržaški oktet je zaključil svoje gostovanje v Združenih državah in Kanadi. Dosegel je velik uspeh in opravil pomembno poslanstvo pri naših izseljencih.

Bivši partizani so zasedali v Trstu

V dvorani tržaške pomorske postaje je v ponedeljek, 26. t.m., zasedal vsedrjavni svet Zveze partizanov Italije, na katerem je sodelovalo okrog 400 članov. Zasedanje se je končalo v popoldanskih urah z odobritvijo političnega dokumenta, v katerem se Zveza med drugim zavzema za umik vseh tujih sil iz Perzijskega zaliva in za prepoved dobavljanja orožja vsem vojskujočim se državam. V dokumentu se tudi podčrtuje nujnost, da se rešijo huda vprašanja italijanske družbe, med katerimi ločenost med državnimi ustanovami in pre-

bivalstvom, nezaposlenost mladine, zaščita ostarelih in vloga šole, ki naj bo resničen vir kulture.

Vsedrjavni svet Zveze partizanov opozarja pred poskusi neofašističnih in nacionalističnih sil, da se povzroča nastajanje področij sovražnosti, kjerkoli pomanjkljivo izvajanje ustave otežkoča sožitje med jezikovno večino in manjšinami.

Vprašanje manjšin in posebej slovenske skupnosti je bilo prisotno v večini govorov in posegov, saj je zasedanje potekalo pod geslom prijateljstva med narodi.

Ob 200-letnici rojstva Vuka Stefanovića Karadžića

V teh dneh (od 26. do 30. oktobra) se tudi na Tržaškem spominjamo 200-letnice rojstva Vuka Stefanovića Karadžića, ki velja za eno osrednjih osebnosti srbske kulture sploh. Vrsto kulturnih pobud, med katerimi zasluži še posebno mesto simpozij o Karadžiću, so pripravili Tržaška univerza, Narodna in študijska knjižnica, Slovensko stalno gledališče in Glasbena matica. Dvodnevni seminar v ponedeljek in torek je pomenil važen doprinos k boljšemu poznavanju te zanimive osebnosti, ki je živela v obdobju od 1787 do 1864 ter bila začetnik sodobne srbske kulture.

Karadžić je živel v času, ko so na Balkanu igrali odločilno vlogo Turki. Zaradi njih je zbežal na Dunaj, kjer se je začelo, ob srečanju z Jernejem Kopitarjem, njegovo izredno pomembno kulturno delo. Omeniti moramo reformo, ki jo je uvedel glede srbskega jezika, ki naj se »piše, kot ga govoriš, in bere, kot je napisano«. To je bil torej začetek, to so bili osnovni pogoji, na katerih je lahko temeljilo nadaljnje delo. Pomembne zasluge si je pridobil pri zapisovanju bogatega srbskega ljudskega izročila, ki je zaslovelo po vsej Evropi.

Posebno mesto pa je v življenju Vuka Stefanovića Karadžića imel Trst. S številno in premožno srbsko skupnostjo v Trstu je imel Karadžić pogoste in plodne stike. V Trstu je živel tudi njegov sin in tako je večkrat prihajal na obisk. Bogati stiki s Trstom in Tržačani so Vuku omogočali stike z Italijo in italijanskim kulturnim življenjem.

*Mladinska sekcija Slovenske skupnosti privaja informativni sestanek v zvezi z bližnjimi referendummi. Na sestanku bo imel uvodni referat župan Bojan Brezigar, čemur bo sledila razprava. Sestanek bo v petek, 30. t.m., ob 20.30 na strankinem se-
dežu v Trstu, ul. Machiavelli 22/II.*

Vsekakor je ta obletnica priložnost, da se zamislimo ob tej osebnosti. Zelo zanimivi so tudi odnosi, ki jih je Vuk Karadžić imel s slovenskim kulturnim svetom in prav gotovo je Kopitar igral pomembno vlogo pri oblikovanju njegove jezikoslovne in kulturne drže. Ob 200-letnici rojstva očeta srbske kulture se nam zdi primerno poudariti prav misel o večni veljavnosti trditve, da le soočanje med različnimi kulturami, med različnimi zgodovinskimi stvarnostmi lahko prinese do novih pogledov, do novih obogatitev med ljudmi.

—o—

V Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti v Trstu sta Krožek za družbena vprašanja »Virgil Šček« in Društvo slovenskih izobražencev priredila večer, ki je bil posvečen bližnjim referendumom. Po uvodnih besedah Sergija Pahorja, dr. Rafka Dolharja in Iva Jevnikarja je odvetnik Jože Škerk obravnaval pravni aspekt referendumov, fizik Franko Piščanc pa njihovo tehnično vsebino. Dr. Škerk je opozoril na obstoječo zakonodajo o odgovornosti sodnikov, prof. Piščanc pa je govoril o jedrski energiji oziroma o alternativnih virih energije.

Izšla je 8. številka Mladike

Osmo številka revije Mladika ima na naslovni strani fotografski posnetek z letošnje Drage. In prav temu pomembnemu dogodku v prvih septembrskih dneh pri nas je posvečeno več misli. Zasedimo jih že v uvodu, a pravo predstavitev Drage 1987 je napisala Ester Sferco in ji dala naslov »Slovenec, ki čaka«. Članek je opremljen s fotografskimi posnetki o letošnjih predavateljih. Literarni prispevek v prozi je tokrat izpod peresa Dolores Terseglav, ki je objavila »Liste iz dnevnika«. Najbolj zanimive strani v tej številki so namenjene intervjuju. Marjan Pertot, Marijan Kravos in Tomaž Simčič pripovedujejo svoje vtise »Po vrnitvi iz Dezele ob srebrni reki«, to pomeni iz Argentine, kjer so se mudili letos poleti. Njihovo pripovedovanje nam kaže živo slovensko skupnost v Argentini. Naši rojaki v tej južnoameriški državi izpričujejo vsestransko kulturno in gospodarsko aktivnost ter voljo po življenju, saj »ni redkost, da je v družini 9, 10 ali celo več otrok«. Zelo informirana in zanimiva je Antena, ki napolnjuje kar štiri strani kratkih, a gostih novic. Martin Jevnikar je prispeval spominski zapis o rajnem duhovniku in pesniku Stefanu Tonkliju, v rubriki Zamejska in zdomska literatura pa predstavlja pesniško zbirko Vinka Rodeta iz Argentine »Nekje je stvarnost prozorna« in pesniško zbirko Zlatke Obid Lokatos »Ob vodi in kruhu«, ki je izšla pri tržaškem ZTT-ju.

Nadaljuje se objava zanimivega duhovnega dnevnika Lojzeta Breznika iz let 1941-1943 in izpričuje, kako je bil ta fant v resnici zelo daleč od vojnih dogodkov, ki so takrat divjali tudi na slovenskih tleh. Objavlja pa tudi zanimivo jezikovno, a obenem življenjsko osebno pismo Pav-

dalje na 6. strani

Sožitje v bocenski pokrajini

V Bocnu je bil v soboto, 17. t.m., simpozij, ki ga je priredilo Združenje italijanskih katoliških delavcev ACLI in na katerem so razpravljali o vprašanjih zaposlitve ter o sožitju na Južnem Tirolskem. Na simpoziju sta med drugimi spregovorila bocenski škof monsignor Egger in južnotirolski deželni glavar Magnago. Predsednik Združenja Gianni Armanai je v svojem govoru poudaril, da utegnejo problemi zaposlitve povzročiti v bocenski pokrajini konflikte narodnostne narave. Zato je pozval deželnega glavarja Magnaga, naj njegova uprava s konkretnimi ukrepi dokaže, da more postati avtonomija, ki je bila priznana bocenski pokrajini, sredstvo blaginje in rasti za vse prebivalstvo.

Deželni glavar Magnago je v svojem govoru očital rimski vladi negibnost, kar zadeva odobritev zadnjih norm, ki jih predvideva južnotirolski paket. Zagovarjal je politiko sedanje pokrajinske uprave in ugotovil, da znaša brezposelnost v bocenski pokrajini pet odstotkov delovne sile, se pravi znatno manj kot v državnem merilu. Poudaril je dalje, da bocenska pokrajina ne zaostaja za drugimi pokrajinami na področju gradnje ljudskih hiš in na področju zdravstva. Italijanskemu tisku je Magnago večkrat očital, da neresnično piše o položaju na Južnem Tirolskem in da čestokrat tudi lažnivo in pristransko poroča o dogajanju. Magnago je na koncu dejal, da mora osrednja vlada zadnje avtonomistične norme odobriti v soglasju z Juž-

notirolsko ljudsko stranko, ki predstavlja ogromno večino nemško govoreče skupnosti v bocenski pokrajini in torej ogromno večino nemške manjšine v Italiji.

Dr. Magnago je v pogovoru s častnikarji dejal, da se sedaj v Bocnu podira, kar so on in njegovi sodelavci leta in leta gradili. Mislil je s tem na dvodnevno zasedanje obeh parlamentarnih skupin misovske stranke, ki je bilo te dni v južno-tirolski prestolnici, s čimer so misovci očitno hoteli kovati politično-strankarski kapital. Izidi zadnjih državno-zborskih volitev so pokazali, da je misovska stranka v Bocnu stranka relativne večine.

iz naše preteklosti

SV. VIŠARJE.

Pota na Sijon žalujejo, samevajo. Mati božja na sv. Višarjah sameva in čaka, ni več tako obiskovana, kakor poprej. V veliki meri so temu vzrok nove meje med Višarjami in Avstrijo ter Jugoslavijo. In vendar je Marija višarska ravno ista, ravno tako milostna in ljubeča kakor prej. In zato, kaj naj rečem? Na vrhu Višarij stoji svetišče, v katerem je tabernakelj Gospodov in nad njim starodavna, milostna podoba Materine Njegove. Toliko sonca, toliko tolažbe in miru je skritega tu na tem vrhu za vaše trudne, miru potrebne duše, o Primorci! — Oh, vaša vera morda ni več tako trdna in otroška, kakor pred vojno? Včasih ste peš prihajali in toliko vas je prišlo, da se je Materi Mariji razjasnil obraz. Zakaj vas ni več? Ne potrebujete več Marije? — Če so drugim pota zaprta, da morejo le še od daleč s hrepenenjem gledati to hišico Materino, Vam so pota odprta do nje. Pridite vsaj vi drugi, ne pustite Marije samevati, ker vas rada vidi, ker bi vam rada pomagala. — Za prenočišče tam gori vam ni potreba nič skrbeti. Cerkev ima na razpolago več postelj in sploh 4 hiše za romarje, kamor jih gre, kolikor jih pride. Ni vam potreba drugega, kakor da iz cerkve grede stopite po strmih stopnicah do župnišča pod cerkvijo in tam boste zvedeli, kje boste spali. Vendar je pa svetovati, da večja romanja naprej javijo svoj prihod, ker se tako lažje vse uredi (naslov: župni urad, P. Camporoso in Val Canale.) — Upali smo, da bo slovesno blagoslovljenje novih zvonov že ob otvoritvi 24. junija. Priprave ogrodja v zvoniku so se pa zavlekle, tako, da se bo blagoslovljenje, kakor tudi obešanje zvonov izvršilo dne 24. julija.

Oskrbništvo sv. Višarij.

Goriška straža, 1. julija 1927

—o—

Voditeljem strank, ki so sestavljale večino v goriški občinski upravi, se še ni posrečilo odpraviti krize, ki je nastala pred kratkim z odstopom župana in odbornikov. Župan baje ne sprejema nadzorstva strank nad svojim delom. V bistvu gre za spor v Kršč. demokraciji, kateri pripada goriški župan. V dosedanjem občinskem odboru je Ssk zastopal prof. Andrej Bratuž.

NA KOSOVU SE ZAPLETA

Na Kosovu se je zaradi stopnjevanja napetosti pojavilo novo dejstvo. Predsedstvo Jugoslavije je poverilo nalogo zveznemu notranjemu ministrstvu, da pošlje na Kosovo oddelek milice, ki bo podrejen osrednjim zveznim organom v Beogradu. Ugotovljeno je namreč bilo, da se v tej avtonomni pokrajini krepijo organizirane sovražne dejavnosti, za katerimi stojijo albanski separatisti in tudi nekatere srbske in črnogorske organizacije, ki emotivno vplivajo na prebivalstvo srbske in črnogorske narodnosti na Kosovu. Jugoslovansko predsedstvo je svoj sklep sprejelo na os-

novi osmega členu zakona o temeljnih državne varnosti, in na tej osnovi bo zvezni sekretariat za notranje zadeve neposredno izvajal poverjene mu naloge na ozemlju avtonomne pokrajine Kosovo. V tem okviru je tudi sklep, da se na Kosovu odpošlje odred milice, ki bo neposredno podrejen zveznim organom notranjega ministrstva v Beogradu.

Jugoslovanski parlament pa je medtem na svoji nedavni seji ugotovil, da je treba še pred koncem leta sprejeti potrebne ukrepe, da se zaustavi izseljevanje Srbov in Črnogorcev s Kosova.

Smrt rektorja univerze v Ljubljani

Dne 22. t.m. je v ljubljanski bolnišnici umrl prof. dr. Polde Leskovar, rektor univerze v Ljubljani. Za rektorja je bil izvoljen 8. septembra letos, prej pa je bil dekan fakultete za strojništvo. Polde Leskovar se je rodil leta 1926 v Spodnjih Lažah pri Poljčanah. Maturiral je leta 1948 na tehnični srednji šoli v Ljubljani in leta 1957 diplomiral na fakulteti za strojništvo. Redni profesor na fakulteti za strojništvo je postal leta 1979.

Bibliografija prof. dr. Poldeta Leskovarja je izredno bogata. Obsega več kot 80 bibliografskih enot, od katerih predstavljajo velik del v tujini objavljene raz-

prave in prikazani izsledki raziskovalnega dela. Za potrebe pedagoškega dela je napisal pet učbenikov, ki so izšli v več izdajah. Polde Leskovar je vzgojil številne generacije strojnikov in več magistrstov ter doktorjev znanosti na svojem področju.

Pokojnik je bil tudi aktiven športnik, predvsem na področju kajakaštva in kanuizma. Dolga leta je zastopal Jugoslavijo v Mednarodni zvezi kanuistov. S smrtjo Poldeta Leskovarja smo Slovenci izgubili uglednega strokovnjaka in požrtvovalnega delavca, ljubljanska univerza pa rektorja, ki je nadvse uspešno začel opravljati svojo funkcijo.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Zbornik o tržaški religioznosti - zanimiv tudi za Slovence

Ob 25-letnici mašništva prof. Pietra Zovatta je študijsko središče za versko-zgodovinska vprašanja Furlanije Julijske krajine izdalo poseben zbornik z naslovom »Trieste religiosa« (Religiozni Trst). Gre za publikacijo, pri kateri so sodelovali tudi nekateri slovenski raziskovalci. Zbornik je uredil prof. Coccopalmerio, spremno besedo pa je napisal rektor tržaške univerze prof. dr. Paolo Fusaroli. Duhovnik Pietro Zovatto je namreč tudi univerzitetni profesor v Trstu, kjer predava zgodovino Cerkve.

Zato je prvi prispevek posvečen slavljenju. Napisal ga je Pietro Nonis; sledijo članki, ki jih je prispevalo 17 raziskovalcev.

Prvi prispevek je napisala Bianca Maria Favetta in obravnava verske in politične zaplete ob usodi tržaške cerkvice sv. Rožnega venca, od njene ustanovitve na začetku 17. stol. do sporov med tržaškim škofom Sterkom in občino. Zanimiv je prispevek, ki ga je napisal Giuseppe Radole, sedanji organist pri Sv. Justu, in obravnava odmeve nacionalnih sporov na koru tržaške stolnice na koncu prejšnjega stoletja. Kot je razumljivo, je vprašanje petja v nelatinskem jezi-

ku bil zelo pereč problem, ki je razburjal duhove v Trstu pred dobrim stoletjem in jih še danes.

Sergio Cella predstavlja bralcu vtise, ki si jih je naredil istrski duhovnik, ki je sredi prejšnjega stoletja nekajkrat obiskal razne kraje v Italiji. Svoje vtise s poti je zapisal in danes nam predstavljajo zanimivo podobo Italije in njenih zgodovinskih, arhitektonskih in življenjskih zanimivosti. Paolo Blasi predstavlja literarno delo msgr. Lorenza Schiavi, po rodu iz Pordenona, ki pa se je leta 1866 odločil, da bo živel v Avstro-Ogrski. Prišel je v Trst in tu deloval do smrti. Claudio Desinam piše o pedagoškem delu duhovnika Uga Mionija, ki je imel pomembno vlogo na področju šolstva na Tržaškem sredi prejšnjega stoletja. Fabio Czeicke de Hallbrugg se je lotil zelo kompleksne vloge, ki jo je odigral tržaški škof Santin v prvih povojnih letih glede na tržaško vprašanje.

V Miljah je zelo uspešno delovalo združništvo, ki je temeljilo na načelih krščanskega socializma. O tem piše Giuseppe Cuscito. Sledi zanimiv prispevek, ki ga je napisal Tomaž Simčič. Članek ima naslov »Jakob Ukmar in strogi katolicizem«. Predstavlja pa razvoj katoliškega gibanja na Slovenskem in posredno v Trstu predvsem v obdobju, ko je bil na področju krščansko socialnega delovanja aktiven tudi Ukmar, se pravi v obdobju 1902-1910. Fulvio Salimbeni obravnava stike, ki jih je imel znani jezikoslovec Ascogli z nekaterimi Tržačani, Aldo Messina piše o Paolu Linu Zovattu, slavljenčevem stricu, ki je bil priznan arheolog krščanskih starin. Grazia Bravar pa predstavlja Silvia Rutterija in vlogo, ki jo je ta umetnostni zgodovinar imel v tržaškem življenju. Koristen je prispevek Domenica Coccopalmerija, ki predstavlja delovanje študijskega središča za versko-zgodovinska vprašanja Furlanije Julijske krajine. Središče deluje v Trstu od leta 1970. Edda Serra piše o odnosu do svetega v pesmih B. Marina. O ženski prisotno-

sti v pesmih Giottija piše Giorgio Baroni, nemirno in zapleteno duhovnost pesnice Line Gal'pa skuša razložiti Fabio Russo.

Za konec pa spregovorimo še o dveh slovenskih piscih. Maks Šah je prispeval članek o bibliografiji zgodovinskih publikacij, ki obravnava verska in cerkvena vprašanja na področju Furlanije Julijske krajine. Posebno za italijanske zgodovinarje bodo zanimivi podatki o slovenskih delih, ki obravnava ta vprašanja. Poglavje zase pa je prispevek Fedore Ferluga - Petronio, ki je predstavila religiozne motive v poeziji Alojza Gradnika. Ker so Gradnikove pesmi prevedene tudi v italijanščino, si italijanski bralec res lahko naredi samostojno mnenje o Gradnikovi liriki in njegovem pesniškem in človeškem iskanju.

Zbornik, ki smo ga pravkar bežno preleteli, je publikacija, ki gotovo zasluži pozornost zgodovinarja, literarnega kritika, a tudi sociologa in slehernega bralca.

—O—

IZŠLA JE 8. ŠTEVILKA MLADIKE

■ nadaljevanje s 5. strani

letu Merkušju, ki ga je napisal Janez Svobljšak. Gre za jezikovna vprašanja o Ukva in pjanju, oziroma izgovarjanju raznih oblik in izpeljank iz tega krajevnega imena, obenem pa je pismo tudi branje, ki nas vabi k razmišljanju o slovenski narodni usodi.

Poglavje zase je mladinska priloga Rast, ki jo je v tej številki revije uredil Peter Rustja. Pozitivno se nam zdi dejstvo, da so vsi članki podpisani in zanimivi, osebno, tehtno in zavzeto napisani. Rast obravnava vprašanja v zvezi z novim šolskim letom, zborovanju o tržaški Cerkvi, ki je bilo v Sappadi septembra, o abonmajski kampaniji SSG v Trstu, o delovanju tržaškega mešanega zbora, o srečanju študentov in mlajših izobražencev na Sv. Višarjah ter o vtisih, ki so jih nekateri mlajši udeleženci imeli na letošnji Dragi. Govora je tudi o ljubezni. Še posebej pa bi radi opozorili na spominski članek Lilijane Filipčič, ki je posvečen spomenu na neko dekle s Koroške, ki je pred kratkim umrlo. Članek je napisan z veliko občutljivostjo in bralec se res zamisli, ko ga prebere. Štiri strani tokratne Rasti so res prijetne in skrbno napisane.

Umrli je prof. Savnik

V Ljubljani je v 86. letu starosti tiho odšel nestor slovenskih geografov, profesor Roman Savnik. Do zadnjega je bil izredno delaven in svoje moči je rad posvečal Primorski.

Njegovo življenjsko delo je Krajevni leksikon Slovenije v štirih debelih knjigah, pri katerem je bil glavni urednik, v mnogih primerih pa tudi sestavljal. Zadnja leta si je zelo prizadeval, da bi leksikon zajel tudi kraje v zamejstvu, kar zdaj za naše področje uresničujejo mlajši zemljepisci in drugi zbiratelji v tržaški, goriški in videmski pokrajini.

Profesor Savnik se je rodil 11. februarja 1902 v Ljubljani, kjer je 22 let kasneje diplomiral iz zemljepisa in zgodovine. Leta 1925 pa je doktoriral s študijo o prebivalcih in naseljih gornjega porečja Save. Se kot študent je bil soustanovitelj Geografskega društva.

Služboval je nato kot profesor v Celju, na ljubljanskem učiteljski in drugi. Med vojno je bil interniran v Dachau, po njej pa je bil prvi ravnatelj gimnazije v Postojni. Po krajšem službovanju v Portorožu je vodil upravo Inštituta za raziskovanje Krasa.

Še poleti 1945 je v Slavini vodil tečaj za bodoče slovenske primorske profesorje.

Profesor Savnik je napisal več šolskih učbenikov in nad 100 zemljepisnih razprav, zlasti o Krasu. Sodeloval je pri Slovenskem biografskem leksikonu, zadnjih 10 let pa z velikim navdušenjem in znano natančnostjo pri Primorskem slovenskem biografskem leksikonu, ki izhaja pri Goriški Mohorjevi družbi. V kratkem bo izšel nov, 13. snopič, v katerem bodo tudi njegova gesla, a tudi geslo Savnik Roman že z datumom njegove smrti. Rajnega profesorja so pokopali v ožjem družinskem krogu v petek, 23. t.m., na ljubljanskih Žalah.

Zaključuje se 22. Borštnikovo srečanje

V Mariboru se zaključuje 22. Borštnikovo srečanje, ki se je iz nekdanjega vsakoletnega pregleda nad slovensko gledališko dejavnostjo razvilo v pravi festival dramske umetnosti. Pod novim, zaenkrat začasnim predsedstvom Matjaža Kmecla je prireditelj zadobila nekoliko drugačno podobo in se v polnem vključila v mariborsko kulturno življenje, še posebej odkar so v preteklem tednu podpisali pogodbo med Borštnikovim srečanjem in mariborsko univerzo. Rektor univerze je ob podpisu pogodbe dejal, da se mariborski akademski svet nikakor ne more več zadovoljevati zgolj z raziskovalnim delom, pač pa čuti potrebo tudi po sodelovanju v kulturni ustvarjalnosti. Skoraj istočasno so podpisali tudi pogodbo o prijateljstvu med Mariborom in Gradcem, tako da bosta obe štajerski mesti vključeni v dejavnost Borštnikovega srečanja.

Mariborskega gledališkega festivala se je tudi letos udeležilo Slovensko stalno gledališče iz Trsta, ki je v tekmovalnem sporedu nastopilo s Cankarjevo farso »Za narodov blagor« v režiji

Dušana Jovanoviča. Uspeh je bil dokajšen, saj publika do tedaj še nobeni predstavi ni tako spontano in vroče ploskala. Spomniti velja, da je Jovanovičega postavitev Cankarjeve farse dosegla izjemen uspeh že na majskega novosadskemu festivalu Sterijino pozorje, na katerem je Dušan Jovanovič prejel nagrado za najboljšo režijo, Boris Cavazza pa za najboljšo moško vlogo.

Po dolgih letih je bil v žirijo imenovan predstavnik iz zamejstva, kar je prvi otipljivejši dokaz, da namerava tudi Borštnikovo srečanje po poti enotnega slovenskega kulturnega prostora, o čemer se je doslej največkrat le govorilo, medtem ko v vsakdanji praksi ni bilo zaznati nič otipljivega. V 22 letih sta bila iz zamejstva imenovana v žirijo le dva kulturnika, pred desetletji tedanji urednik Primorskega dnevnika Jože Koren in zdaj Sergej Verč.

Slovensko stalno gledališče iz Trsta pa je na Borštnikovem srečanju sodelovalo tudi v netekmovalnem delu, in sicer z monodramo »Kontrabas« v izvedbi Antona Petjeta

Sodobno kmetijstvo

Krmni dosevki v prehrani govedu

Dosevki imajo tako kot večina druge krme, ki raste v jesenskem obdobju, zelo veliko vode. Krma, ki vsebuje veliko vode in malo surovih vlaken, ne pospešuje dovolj delovanja vampa, ustvarja premalo sline, nastopijo prebavne motnje, blato je prereditveno. Posledica je slabše izkoriščanje krme in zmanjšanje maščobe v mleku, nastopijo pa tudi zdravstvene motnje. To preprečujemo na več načinov. Dosevki ne smejo biti edina krma v obroku, pokladati moramo tudi dovolj sena in slame, pozneje pa koruzno silažo. Seno naj bo prve košnje, kasneje košeno kot tisto, ki je namenjeno zimski prehrani. Jeseni tudi najlažje izkoristimo slamo. Z njo delno, pri manj zahtevnih živalih pa v celoti nadomestimo seno. Slama za krmljenje mora biti ob spravi dovolj suha. Po možnosti pokladamo zrezano na dolgo in zmešano z zeleno krmo, da jo živali raje jedo.

Ovsena in ječmenova slama sta boljši kot pšenična. Koruzna slama, ki je dovolj zgodaj pospravljena z njive, ima večjo hranilno vrednost. Živali jo raje jedo kot slamo drugih žit. Tudi koruzna silaža odlično dopolni zeleno krmo v jesenskem obdobju, ker v tej krmi manjka škroba in podobnih snovi. S krmnimi dosevki, ki so v obroku pravilno dopolnjeni z drugo osnovno krmo, obrok za krave zadostuje za 12 do 14 litrov mleka.

Večina strniščnih rastlin spada med krmo, ki se težko silira.

Vzrok je visoka vsebnost vode, malo sladkorja in veliko beljakovin. K poveča-

ni možnosti za delovanje škodljivih masleno kislinskih bakterij pa pripomore tudi onesaženost z zemljo, ki je pri strniščnih posevkih po navadi večja. Potrebno uvelost, s katero izboljšamo sposobnost krme za siliranje, v jesenskem obdobju težje dosežemo. Razen mnogocvetne ljujke strniščnih rastlin ne moremo pustiti uveneti. Dovolj zgodnje posevke lahko siliramo skupaj s koruzo. Pri kasnejšem spravi in pomanjkanju dobre krme strniščne rastline siliramo skupaj s kratko zrezano koruzno slamo. Pri pripravi take silaže je pomembno, da je krma dobro potlačena in pokrita, ker koruzna slama rada gnije in plesni. Silirana koruzna slama ima majhno hranilno vrednost, dopolnjevanje pa naj bo z bolj kakovostno krmo.

Večino strniščnih rastlin lahko siliramo z dodatkom zanesljivo učinkovitega silirnega sredstva. Silos, v katerem siliramo prevlažno krmo, mora imeti obvezno dober odtok.

Primer za dosevek je mnogocvetna ljujka, ki daje obilen pridelek že jeseni, pa še zgodaj spomladi. Ljujko lahko pokladamo svežo ali pa jo siliramo. Zgodaj sejano že prvo leto dvakrat kosimo, drugič ko je krme na travnikih že manj. Ljujka kot dosevek nima več toliko krmilnih snovi. Če so posevki gosti in dobro pognojeni, košnje ne smemo odlašati, ker trava pri tleh gnije in ni več okusna. Siliramo jo zmerno ali močno uvelo.

Jara ogrščica, krmna repica in druge križnice so polne beljakovin, dobro so pre-

bavljive in primerne za rabo v pozni jeseni, ker dobro prenesejo mraz. Zaradi visoke vsebnosti vode in nekaterih škodljivih snovi jih pokladamo največ četrtino obroka ali 25 do 30 kg na odraslo govedo, in to pred začetkom cvetenja. Obrok naj bo dopolnjen z zadostno količino sena. Križnice zaradi snovi, ki jih vsebujejo, za tele niso primerna krma. Križnice se silirajo precej slabo. V manjši količini jih siliramo skupaj s koruzo. Seme lahko siliramo samo z dodatkom učinkovitega silirnega sredstva.

Koruzo, sejano na strnišču, ne dozori za siliranje. V njej je preveč vode, zato je silaža zelo kisla in živini ne tekne. Govedo rado je svežo koruzo, zlasti med metličenjem in v mlečni zrelosti, ker vsebuje precej sladkorja. Zaradi obilo vode in malo beljakovin ter v neugodnem vremenu tudi obilnih nitratov pokladamo malo koruze s senom in zeleno krmo v obroku. Koruzo v voščeni zrelosti, ki jo krmimo pred siliranjem, vsebuje dosti več suhe snovi kot zelo mlada pred metličenjem.

Dopolnimo jo z drugo zeleno krmo, ki pa ne sme biti umazana od zemlje. Živali se je branijo, povzročajo pa tudi drisko in neugodno vpliva na kakovost mleka. V deževnem obdobju naj bi kosili predvsem krmo, ki se pri spravi čim manj umaže.

Zeleno krmo pripravljamo za vsak dan sproti. Pripeljano krmo čim prej razmečemo, da se ne ugreje. Ugreta zelena krma je lahko zelo škodljiva. Prehod na novo vrsto zelene krme naj bo postopen. Posabno na krmo, ki lahko vsebuje precej nitratov, kot so na primer razne križnice in mlada koruzo, kaže živali počasi navajati. Med krmne dosevke sodi tudi strniščna repa, ki jo goveji živini pokladajo pozimi. V repi

dalje na 8. strani ■

Jack London KRALJ ALKOHOL

39

Napotil sem se v Avstralijo, da bi šel v bolnico in bi me tam pokrpal, nato pa sem nameraval nadaljevati vožnjo. Vse dolge tedne, kar sem ležal v bolnici, nisem od prvega dne dalje nikdar pogrešal alkohola. Nikdar mi ni niti na misel prišel. Vedel sem, da ga bom zopet dobil, kadar pridem na noge. Ko pa sem bil zopet na nogah, moje večje nadloge niso bile ozdravljene. Še vedno sem imel takozvano Naamanovo srebrnkasto kožo. Tajnostna sončna bolezen, ki je avstralski strokovnjaki niso mogli dognati, mi je še vedno parala in trgala tkivo. Malaria je še zmerom imela v pesteh, me vrgla v najbolj nepričakovanih trenutkih v mrzličnem deliriju na posteljo in me primorala odpovedati dvojno kolo predavanj, ki so jih bili priredili.

Zato sem opustil vožnjo in si poiskal hladnejšega podnebja. Tisti dan, ko sem prišel iz bolnice, sem zopet pričel piti kot bi bilo to nekaj samoposebi umevnega. Pri jedi sem pil vino. Pred jedjo sem pil cocktaile. Pil sem škotsko visko, ako je kdo pil to visko, ki sem bil z njim slučajno v družbi. Bil sem tako docela gospodar nad kraljem Alkoholom, da sem se lahko družil z

njim ali ga popustil, kadar se mi je zljubilo, prav kakor sem delal vse življenje.

Namenjen v hladnejše podnebje, sem čez nekaj časa odšel v najjužnejšo Tasmanijo ob štiriintrideseti stopinji južne širine. In znašel sem se v kraju, kjer ni bilo nobene pijače. Nočem reči, prav nobene. Ampak pil nisem. To ni bilo nič hudega. Dihal sem hladni zrak, jezdil in pisal svojih tisoč besed na dan razen takrat, kadar me je zjutraj napadla mrzlica.

Ko sem se vrnil v Hobart Town, kjer se je pijača dobila, sem pil kot prejšnje čase. Enako, ko sem dospel zopet v Avstralijo. Narobe pa nisem, ko sem se odpeljal iz Avstralije z nekim tovornim parnikom, ki ga je vodil kapitan abstinent, vzel nobene pijače s seboj in nisem vseh triinštrideset dni vožnje nič pil. Dospevši v Ekvador, tik pred ekvatorskim soncem, kjer so ljudje mrlji za rumeno mrzlico, kozami in kugo, sem takoj zopet pil — vsako pijačo katerekoli vrste, ki je imela kaj moči v sebi. In nobene teh bolezni se nisem nalezil. Enako ne Charmian in Nakata, ki nista pila.

Ko sem se vrnil na posestvo v Dolini meseca, sem začel stalno piti. Pijača zju-

traj ni bila v mojem dnevnem redu; čas za pijačo je prišel, ko je bilo mojih tisoč besed dovršenih. Potem pa, med tem časom in opoldanskim kosilom, je bilo dovolj kozarčkov, da sem razvil prijetno dobro voljo. V uri pred večerjo sem razvil drugo prijetno dobro voljo. Nihče pa me nikdar ni videl pijanega iz čisto enostavne vzroka, ker nisem bil nikdar pijan. Ampak dvakrat na dan sem bil dobro razpoložen; množina alkohola pa, ki sem jo vsak dan uporabljal, bi vsakega človeka, ki ni bil vajen pijače, spravila na posteljo in v grob.

Moje spanje, ki je bilo vedno izvrstno, je sedaj postalo ne popolnoma izvrstno. Kadar sem se ponoči slučajno zbudil, sem imel navado, da sem se z branjem zopet zazibal v spanje. Toda to se mi sedaj ni hotelo več posrečiti. Ko pa sem se dve, tri ure po polnoči mučil z branjem in sem bil vseeno čuječ kot podnevi, sem spoznal, da kozarec pijače prinese zaspanec. Včasih je bilo treba dveh ali treh kozarčkov.

To spanje, preden sem zjutraj zarana vstal, pa je bilo tako kratko, da moje telo alkohola še ni utegnilo predelati. Posledica tega je bila, da sem se prebudil s suhim, opaljenimi usti, z malce težko glavo in rahlim nervoznim utripanjem v želodcu. Zares se nisem počutil dobro. Trpel sem za jutranjo boleznijo hudega stalnega pivca. Potreboval sem nečesa, kar bi me spravilo pokonci, kar bi mi dušo privezalo.

— Videš Mihec, pej bo spet treba jet volt.

— Kej volt! Sej ni dougo, ke smo volili jn vlado jemamo. Krize ni. Čeglih se ministri, ku po navadi, ceu čas pričkajo, ma vlada vselih stoji. Jn ne videm ...

— Ma zdej ne bojo volitve; zdej bo referendum.

— Kej je pej tu?

— Tu je ke vlada prašava vse volivce, kej mislejo od jedrskeh central jn od sodnikov. Zatu ke sama se ne upa neč odločet.

— Ma sej jemamo an taužent poslancov jn senatorjev jn an kep ministrov jn kej jest znam kolko podtajnikov, ke so plačani za tu, de regirajo državo. Jn pole jemajo tudi tiste kompjuterje, ke vse zna. Nej prašajo njih jn nej pestijo nas pr miri.

— Ja, ma vlada če znat, kej misle mo mi.

— Jn kej če znat?

— Če znat, če nam je prou, de delajo pr nas tiste jedrske centrale jn pole če so soāniki odgovorni, če u svojeh sodbah kej falijo.

— Ma sej sodniki morejo sodet po paragrafah jn sodniki so tisti, ke prtijo pravico. Jn kej nej bi zdej sodli tudi sodnike? Bo treba spet ane nadsodnike, ke bojo sodli sodnikom. Ma tudi uani bojo lahko kej falili jn bo treba spet ane kontrolorje. Jn vse bo treba plačat. Bo šlo anga dnarja!...

— Ni treba, de ti skrbiš. Bojo ben uani znajdli kašne nove davke.

— Jn kej si reku nekej od jedrskih central?

— Ja. Se boš mogu odločet, ali nej jeh delamo ali ne. Ma tle boš mogu dat več odgovorov. Če si za tu, de se jeh nardi al če si za tu, de se samo štedira, kašna sorta je narbulša jn pole kolko nej bo tašna centrala nevarna jn kam jn kolko jeh postavet jn vse sorte. Al pej de se jeh sploh ne dela.

— Ma te centrale so nevarne. Vidi, denmo reč, Černobil ...

— Se zna, de so nevarne. Ma tisti, ke zagovarjajo te centrale, pravejo, de brez njih bo hmali zmankalo letrike jn de moremo še u cajti poskrbet, de nam ne bo zmankalo energije ...

— Jn kej čem volt? De »ja« al de »ne«?

— Dragi moj, tu ne smeš mene prašat, ke tudi jest ne znam. Ma ne znajo nanka ministri, ke eni pravejo, de je treba volt »ja«, eni pej pravejo, de je treba reč »ne«. Hudič ga vedi.

— Ma ja, ja. Ane nove davke nam bojo nardili, zatu ke tudi za ta referendum bojo šle milijarde.

— Brez skrbi.

KRMNI DOSEVKI V PREHRANI GOVEDI

■ nadaljevanje s 7. strani

je precej dobro prebavljenih ogljikovih hidratov in malo beljakovin. Vsebuje komaj 8 odstotkov suhe snovi in ima manjšo krmilno vrednost kakor pesa. Deluje ugodno na ješčnost, posebno dobro dopolnjuje v obroku seno. Repo pokladamo kravam po molži, da mleko ne dobi priokusa. Repa obstane v dobri kleti nekako do sredine zime, v zasipnici pa se ohrani do pomladi.

Z. T.

SLOVENEK OB ŽIVLJENJE V ZALIVU

Vojna v Perzijskem zalivu je zahtevala tudi življenje 35-letnega Vladimira Miloša iz Kopra. Bil je prvi oficir na petrolejski ladji, ki je plula pod panamsko zastavo. Slovenski pomorščak je postal žrtev raketnega napada na tanker, ki je plul v Zalivu. Pomorska družba, kateri je pripadal tanker, je 19. t.m. poslala družini brzojavko, v kateri je bilo rečeno, da je Miloš ob eksploziji rakete dobil le lažje opekline. Naslednji dan so svojci prejeli brzojavko, v kateri je bilo rečeno, da se je zdravstveno stanje Vladimira Miloša poslabšalo, naslednja in zadnja brzojavka pomorske družbe pa je vsebovala vest o smrti slovenskega pomorščaka. Na isti petrolejski ladji so bili še trije jugoslovanski državljani.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Zaupaj človek kralju Alkoholu, kadar ti je že strl odpor. Tako sem pil že pred zajtrkom, da sem bil za zajtrk dober — kačji strup zoper kačji pik! Druga stvar, ki sem se je navadil v tem času, je bila vrč vode poleg postelje, da sem si lajšal suhoto in vročino.

V svoji hiši v Oaklandu sem bil s svojo zalogo žgane pijače pri kraju in je name noma nisem maral obnoviti. Pa ni nič pomagalo. Kajti na nesrečo je ostal v omari za pijačo spodaj zaboj piva. Zastonj sem skušal pisati. Pivo je prav žalosten nadomestek za močne pijače; vrh tega mi pivo ni prijalo; vzlic temu mi ni šlo nič drugega po glavi kakor tisto pivo, ki je bilo spodaj v omari tako čudovito dostopno. Šele ko sem ga spil cel vrček, so se mi začele besede odmotavati in vseh tisoč se je odmotalo ob žvenketanju mnogobrojnih vrčkov.

Shramba za pijače je bila sedaj prazna in nisem je več napolnil. Z zares junaško vztrajnostjo sem se naposled prisilil, da sem napisal svojih vsakdanjih tisoč besed brez spodbude kralja Alkohola. Ampak ves čas, ko sem pisal, sem preživo čutil hrepenenje po pijači. Čim pa je bilo jutranje delo dovršeno, sem bil že z doma in v mestu, da sem prišel do svojega prvega kozarca. Usmiljeni Bog! Ako je mogel kralj Alkohol dobiti tako oblast nad menoj, ki nisem bil alkoholik, kakšno mora biti šele trpljenje pravega alkoholika,

ki se bojuje zoper organsko zahtevo svoje ga ustroja, medtem ko imajo ljudje, ki so mu najbližji, malo sočutja z njim, ga še manj razumejo ter ga zaničujejo in zasmehujejo!

Toda treba je bilo plačati davek. Kralj Alkohol ga je pričel pobirati, pobiral pa ga ni toliko od telesa, kakor od duha. Nekdanja dolga bolezen, ki je bila popolnoma duševna bolezen, se je znova pojavila. Stari duhovi, davno pregnani, so zopet dvigali glavo. Bili pa so drugačni duhovi, bolj pogubonosni. Stare duhove, ki so bili duševni po svojem izvoru, je bila pregnala zdrava in normalna pamet. Sedaj pa jih je zbudila nora pamet kralja Alkohola; kralj Alkohol pa nikdar ne preganja duhov, ki jih je sam zbudil. Za to bolezen pesimizma, ki jo rodi pijača, nima človek drugega zdravila, kakor da pije naprej, da najde tešilo, ki ga kralj Alkohol venomer obeta, a nikdar ne da.

Naj razodenejo bridke osebne izkušnje in učinki, ki jih je imela nora pamet kralja Alkohola v preteklosti na mene. Na svojem prijaznem posestvu v Dolini meseca živim, možgani so mi prepojeni z alkoholom mnogih mescev in tlači me svetožalje, ki je vedno bila dediščina človeka. Zaman se vprašujem, zakaj neki sem žalosten. Moje noči so tople. Moja streha ne pušča. Imam živeža v izobilju za vse muhavosti teka. Imam vse ugodnosti na svetu. V telesu ni bolečin ne bolesti. Dobri

stari mesnati stroj teče gladko dalje. Niti možgani niti mišice ne delajo prenaporno. Imam zemljo, denar, moč, priznanje sveta, zavest, da vršim svoj delež dobrega s tem, da služim drugim, družico, ki jo ljubim, otroke, ki so iz mojega ljubljene mesa. Storil sem in še delam, kar bi moral vsak dober svetovljan delati: Zidal sem hiše, mnogo hiš in obdelal mnogo stotin orlov zemlje. In, kar se tiče dreves, mar jih nisem nasadil kakih stotisoč? Povsod, z vsakega okna svoje hiše lahko zrem na ta drevesa, ki sem jih sam vsadil, ki stoje srčno pokonci in kipe proti nebu.

In vendar strmim z bridkim očesom v vso krasoto in čudo okrog sebe in z bridkostjo v srcu se oziram na svojo klavrno figuro, ki sem jo igral v tem svetu, ki je tako dolgo obstal brez mene in ki bo še naprej obstal brez mene. Na misel mi prihajajo možje, ki so se ubijali za žive in mrtve s to trdovratno težko zemljo, ki je sedaj moja last. Kakor da bi kaj neminljivega moglo biti last minljivega! Ti možje so preminili. Tudi jaz preminem. Ti možje so se pehali, krčili svet, sadili in, odpočivaje si svoje od dela odrevenele kosti, s ščemečimi očmi strmeli v iste sončne vzhode in nahode, na jesenski kras grozdja in na koprene meglic, ki so se vlekale preko gorovja. Vsi so šli. In vem, da tudi jaz pojdem neki dan, in še kmalu.

(Dalje)